

Savivaldybių žinios

Nr. 28 (661)

2013 m. spalio 10 d.
Kaina 2,25 Lt

Išėina ketvirtadieniais

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Rudens kraitės Sūduvoje

Savaitgalį suvalkiečiai Marijampolėje ir Šakiuose už metų darbus įvertino savo darbuotojus, lepinosi ne tik bobų vasaros malonumais, bet ir *kermošių* siūlytomis gėrybėmis

5 p.

Marijampolėje į Jono Basanavičiaus aikštės sceną iškilmingai pakilo savivaldybės vadovai, visų kaimo bendruomenių atstovai. „Lenkiu savo žilą galvą prieš tuos jaunus žmones, kurie dirba žemę ir tęsia mūsų tradicijas“, – dėkodamas žemdirbiams sakė savivaldybės meras Vidmantas Brazys

Šakių rajono meras Juozas Bertašius ne tik įteikia padėkas ir apdovanojimus nusipelnusiems rajonui žmonėms, bet ir kasmet surengia bendruomenei *vaišių stalą*

Romo Gurklio nuotr.

Lietuvoje pradedamas Žemės ūkio struktūros statistinis tyrimas

Lietuvos statistikos departamentas, siekdamas surinkti statistinius duomenis apie Lietuvos žemės ūkį, spalio ir lapkričio mėnesiais apklaus visą šalies žemės ūkio bendroves ir įmones bei 45 tūkst. atrinktų Lietuvos ūkininkų ir šeimos ūkių

4 p.

Lietuvos savivaldybių etikos komisijos – prieš korupcijos užuomazgas

Spausdiname mokslinio tyrimo apie savivaldybių Etikos komisijų darbo principus tęsinį

11 p.

„Didžiojuosi Kėdainių paveldu“

Europos paveldo dienų proga – žvilgsnis į protestantizmo įtakoje susiformavusį,

sklidiną Radvilų dvasios ir modernių sumanymų europietišką periferijos miestą – Kėdainius

15 p.

9 771392 246006

RUDENS KRAITĖS SŪDUVOJE

Šakių rajono šokėjai pagerbė šventės dalyvius

Gamta lyg pagal užsakymą padovanojo Sūdavo žmonėms tikrą bobų vasarą. Spalio 5 d. ratuoti suvalkiečiai ir atvykėliai iš kitų Lietuvos vietų galėjo rinktis tarp Šakių ir Marijampolės *kermošių* – saulėtas oras buvo sinoptikų numatytas ir dėl „techninių kliūčių“ neatšauktas savaitgalio malonumas.

VORAS – MALONUS GYVIS

Zanavykų sostinėje Šakiuose derliaus šventė šurmuliavo prie pat savivaldybės. Garsaus choreografo Juozo Lingio vardu pavadintame parke rikiavosi mugės dalyvių stalai ir palapinės. Ūkininkai, tautodailininkai siūlė savo gėrybes ir dirbinius.

Šakių rajono savivaldybės meras Juozas Bertašius rungtyniavo su šakiečiu Seimo nariu Mindaugu Basčiu, kuris skaniau pavaišins nepolitininiu maistu. Meras viliojo žirnių koše, Seimo narys – tiršta sriuba. Vienas ir kitas sakė sveikinimo kalbas nuo scenos, kuri buvo papuošta voratinkliais.

Įvairiausių formų ir spalvų voratinkliai, be abejo, dirbtiniai – šios šventės simbolis. Juk skraidantis voratinklis – bobų vasaros požymis. Nors voratinklio formos papuošimai ir drabužių detalės ore nepleveno, dėl gero oro ir pakilios nuotaikos galėjo atrodyti, kad vorų tinklai išties sklendo. Buvo išrinktas ir apdovanotas gražiausias žmonių darbo voratinklis – jį nupynė Plokščių bendruomenės centras, darbo autorė – Lina Rimkūnaitė.

Oficialioji šventės dalis, kurios metu apdovanoti darbščiausi rajono žmonės, nenustelbė linksmybių. Girėnų orkestrą scenoje keitė rudens madų reginio dalyviai. Grupė „Neteisėtai padaryti“

gražiai patriukšmavo ir užleido mikrofonus ansamblio „Brass Bravo“ pūtikams ir solistams Vaidai Genytei ir Egidijui Bavikinui.

ŠAKIŲ KRAŠTO DVARAI

Tarp Šakių *kermošių* palapinių galėjai matyti tautodailininką Vidą Cikaną. 1997–2000 m. buvęs Šakių rajono savivaldybės meras, nuo 2000 m. Lukšių seniūnijos seniūnas V. Cikana vadinamas Zyplių dvaro siela.

Nuo 2001-ųjų ėmėsis gaivinti Lukšiuose esantį Zyplių dvarą, seniūnas pasiekė savo – sutvarkytas parkas, buvusiose arklidėse įsteigti muziejus, galerija. Dvaras tapo kultūros židiniu: čia rengiami

Šakių rajono seniūnai po įteiktų mero padėkos raštų. Vienas jų, Lukšių seniūnas V. Cikana (centre), dar vadinamas Zyplių dvaro siela

Renginio vedėjai (iš kairės) Šakių rajono mero pavaduotoja Rima Rauklienė, leidinio „Novužės krašto vaikai“ rengėjas Bernardas Aleknavičius, voras ir savivaldybės meras J. Bertašius dalijo apdovanojimus

koncertai, kūrybiniai vakarai, vyksta įvairių festivalių – tarp jų ir Pažaislio – renginiai. Į Zyplių dvarą kasmet atvyksta neįgaliųjų draugijų menininkai, vyksta tautodailininkų pleneras „Zyplių žiogai“. Į dvarą ateity atsikels Zanavykų muziejus.

Pernai buvo atidaryti Zyplių dvaro ansamblio centriniai rūmai. Juos 1848 m. pradėjo statyti dvarininkas Jonas Bartkovskis, 1901 m. galutinai užbaigė grafas Tomas Potockis. XX a. dvare būta kunigų seminarijos, žemės ūkio mokyklos, karo metais veikė karo ligoninė. Atgimęs Zyplių dvaras ypač pamėgtas turistų, per metus jų apsilanko iki 30 tūkst.

„Mūsų svajonė tapo tikru kūnu“, – „Savivaldybių žinioms“ sakė V. Cikana.

Kitas Šakių krašto traukos taškas – Gelgaudiškių dvaras, laikomas vienu įdomiausių Lietuvos dvarų ansamblių. Jau XX a. amžiuje ėmęs nykti dvaras (nuo 1922 m. čia kurį laiką veikė vaikų namai) savo laiku sudomino kino menininkus – 1973 m. čia nufilmuota dalis tuometinio „Tado Blindos“.

Gelgaudiškės, kaip ir Zypliai, prikelti naujam gyvenimui panaudojant ES fondų lėšas. Jau restauruota ir turizmo reikmėms pritaikyta dvaro sodyba, šiuo metu remontuojami oranžerija ir kumetynas, naują pavidalą įgauna tvenkiniai ir parkas.

Gražiausių voratinklį nupynė Plokščių bendruomenės narė Lina Rimkūnaitė

Vasarą dvare pinasi bent trijų muzikos festivalių – Paežerių dvaro, Pažaislio ir „Beatričės vasarų“ – garsai. „Beatričės vasaros“ – Šakių rajone vykstantis klasikinės muzikos koncertų ciklas, savo pavadinimu prisimenantis ir pagerbiantis Lietuvos lakštingalą – Beatričę Grincevičiūtę.

Jos ir kitų iškilų zanavykų gyvenimams skirtas enciklopedinis leidinys „Novužės krašto vaikai“. Leidinio rengėjai – zanavykai: šiuo metu Klaipėdoje gyvenantis Bernardas Aleknavičius ir jurbarkietis Sigitas Kumetaitis. Neseniai pasirodžiusiame leidinio 9-ajame tome daugiausia dėmesio skiriama XX a. 4-ojo dešimtmečio iškiliausiems zanavykams, gimusiems 1930–1940 m. Nemažai vietos skirta gimnazistams, 1952 m. išdrįsusiems iškelti trispalvę virš Šakių vandentiekio bokšto. Rinkti medžiagą apie iškiliausius krašto žmones prieš daugiau negu dešimtmetį pradėjo broliai Bernardas ir Vincentas Aleknavičiai. Jie nuvažiavo ne vieną tūkstantį kilometrų, užrašė šimtus zanavykų biografijų. Medžiagos pririnkta ir dar dviem tomams.

Kultūra šiuose kraštuose klesti kartu su ūkiu. „Mūsų rajone išlikusios kelios stambios žemės ūkio bendrovės, ko Lietuvoje niekur kitur nėra“, – kalbėdama apie krašto žemdirbius, aiškino Rimutė Grušienė, savivaldybės Bendrojo skyriaus vyriausioji specialistė (kalbos tvarkytoja), ir vardijo Šakių rajono ypatumus: čia dirbama apie 140 tūkst. ha žemės, yra per 4 tūkst. ūkininkų, aštuonios stiprios žemės ūkio bendrovės, rajono ūkininkai daugiausia Lietuvoje įsivadinę Europos Sąjungos paramos lėšų.

MARIJAMPOLĖS GĖRYBĖS

Marijampolės savivaldybės merui V. Brazuiui įteikiama pabaigtuvių dovana

Rudens sodų ir daržų gėrybių gausa spalio 5 d. stebino ir mugė Marijampolėje, išsidriekusi parke prie Šešupės, Jono Basanavičiaus aikštėje, gretimose gatvėse.

Į derliaus šventę „Sūduvos kraitė 2013“ sugužėjo apie du šimtus nagingų tautodailės meistrų, amatininkų iš visos Lietuvos. Tai buvo proga įsigyti gaminių iš gintaro, tekstilės, lino ar vilnos. Smaguriai galėjo džiaugtis didele mėsos ir duonos gaminių pasiūla, paskanauti rankų darbo saldinių, meduolių ir pyragų, atsigaivinti gurkšneliu naminės giros ar gyvo alaus – net iš Aukštaitijos.

Šventėje dalyvavo ir neseniai miesto skverelį papuošę bronziniai katinai

Bulviakasio pabaigtuvių valgiu – lauko krosnyje pagaminta bulvine koše su naminiais spirgais – visus vaišino restoranas „Marceliukės klėtis“ ir pats jo savininkas Vytenis Urba. Šen bei ten šventės šurmulyje išnirdavo riešutą ar saldainį praeiviams siūlantys paslaptieji mimai – Marijampolės dramos teatro jaunimo studijos aktoriai.

Prie Kultūros centro demonstruota moderniausia žemės ūkio technika, Kęstučio gatvė buvo pavirtusi „Vaikų karalyste“ – čia sukosi karuselės, kvietė spalvingi batutai ir elektromobiliai.

Marijampolės Poezijos parkas šventės dieną prisipildė rudens derliaus skulptūrų ir gėlių kompozicijų. Vaikų lopšeliai-darželiai, mokyklos ir įvairios kitos įstaigos bei organizacijos savo ploteliuose pristatinėjo iš spalvingų derliaus vaisių išradingai sukurtas grožybes.

Gamtos tyrimų ir ekologinio švietimo stotis kvietė ragauti sočios moliūgų sriubos, užsikąsti ją namine duona su ką tik sumušto sviesto sluoksneliu. Marijampolės kraštotyros muziejus vos spėjo sverti norinčius senoviniais prietaisais, Socialinės pagalbos centras gundė išmėginti laimę loterijoje sukant ruletę. Didžiausias moliūgas svėrė kiek liekna moteris – net 53 kg.

Dekoratyvinių paukščių mėgėjų draugija, Marijampolės gyvūnų mylėtojų asociacija ir gyvūnų prieglauda „Mindrėja“ rodė gyvūnėlius, kvietė pasinaudoti čia pat veikusios šuniukų kirpyklos paslaugomis, pasikonsultuoti augintinių dresavimo klausimais ar pasiimti globon benamį gyvūnėlį.

Per šventę muzika skambėjo nuo ryto iki vakaro. Koncerte „Linksminkimos! Linksminkimos, pakol jauni esma“ griežė vietos liaudies saviveiklininkai, ansamblis „Jonis“.

Šeštadienio vidudienį į Jono Basanavičiaus aikštės sceną iškilmingai pakilo savivaldybės vadovai, visų kaimo bendruomenių atstovai. Pirmosios kaimo bendruomenės šiemet mini 10 metų jubiliejų, tad joms ir buvo skirtas svarbiausias šventės akcentas. Bendruomenės simbolizavo Marijampolės profesinio rengimo centro darbuotojų florisčių sukurti šiaudiniai paukščiai, jaukiai „sutūpę“ po senoviniais vežimų ratais.

„Kaip paukščiai trisdešimt penkios bendruomenės, savo seniūnijų seniūnų palydėtos, šiandien suskrido į šventę kartu pasibūti,

savo darbus pristatyti, pabendrauti, džiaugsmis ir rūpesčiai pasidalyti“, – sakė renginio vedėja Danguolė Micutienė.

Šventė – padėkų metas, tad ir šįkart įteikta daug padėkos raštų pažangiausiems ūkininkams, gražiausių sodybų šeimininkams ir bendruomeniškausiems piliečiams. Svarbiausią apdovanojimą – Šv. Jurgio Marijampolės globėjo medalį – meras Vidmantas Brazys įteikė Smilgių žemės ūkio bendrovės pirmininkui Romui Vilioniui už aukštus pasiekimus žemės ūkio srityje.

Bendruomenių asociacijos nariai Marijampolės savivaldybės merui V. Braziui įteikė pabaigtuvių pyragą.

Meras šventėje minėjo, kad kaimo bendruomenės per dešimtį metų sustiprėjo, įsisteigė savo namus ir gali būti pavyzdžiu miesto žmonėms. „Lenkiu savo žilą galvą prieš tuos jaunus žmones, kurie dirba žemę ir tęsia mūsų tradicijas“, – dėkodamas žemdirbiams sakė savivaldybės vadovas.

Bendruomenės kvietė užsukti į turtingus sūduvių svečiakiemius ir sulaukė rimtų lankytojų: socialinės apsaugos ir darbo ministrės Algimantos Pabedinskienės, Seimo nario Kazio Starkevičiaus, susigiminiavusių miestų – Soligorsko (Baltarusija), Černiachovsko (Rusija, Kaliningrado sr.) – delegacijų.

Iš augalų sudėlioto Marijampolės herbo fone įteikta daug padėkos raštų pažangiausiems ūkininkams, gražiausių sodybų šeimininkams ir bendruomeniškausiems piliečiams

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ETIKOS KOMISIJOS – PRIEŠ KORUPCIJOS UŽUOMAZGAS

(TĘSINYS. PRADŽIA NR. 27 (660))

Algirdas ASTRAUSKAS,
Dalia PAULAIŠKAITĖ

KODĖL REIKALINGOS SAVIVALDYBIŲ ETIKOS KOMISIJOS

Savivaldybių etikos komisijų (SEK) keliamas uždavinys – didinti gyventojų pasitikėjimą vietos valdžia ir jos priimamais sprendimais, užtikrinti kuo didesnę sprendimų skaidrumą probleminėse savivaldybių veiklos srityse, kaip viešieji pirkimai, statybų leidimai ir priežiūra, gyvenamųjų vietovių infrastruktūros kūrimas ir gerinimas, žemės sklypų nuoma, privatizavimo procesai, asmenų įdarbinimo klausimai, pavaldžių įstaigų kontrolė, valstybės turto naudojimas ir kt.

Netarai veikti principingai SEK yra sudėtinga. Tai lemia kai kurių savivaldybių vadovų netinkamas požiūris arba savivaldybės tarybos narių interesai. Kai kurie vietos politikai formuoja savotišką neigiamą praktiką: kartais slepia, dangsto savo ar kolegų tarnybinius prasižengimus, stengiasi „nesureikšminti“ pažeidimų. Pasitaiko atvejų, kad pažeidėjai svarstomi arba nubaudžiami tik dėl akių, o jų interesų konfliktus atskleidę asmenys persekiojami, su jais šiurkščiai elgiamasi, netgi kerštauja.

Toks požiūris į tarnybines etikas – tai istorinis ir politinis okupacijos metų palikimas. Lietuva buvo viena iš pirmųjų pokomunistinės erdvės valstybių, kuri pradėjo kurti ir įgyvendinti sisteminių tarnybines etikos reguliavimą. 50 sovietinės okupacijos metų paliko sunkų pėdsaką šios erdvės žmonių sąmonėje, todėl formuoti pilietinę visuomenę, ugdyti jos nepakantumą bet kokioms korupcijos apraiškoms, skatinti piliečius aktyviai dalyvauti antikorupcinėje veikloje – ilgas ir nelengvas procesas. Asmens, dirbančio valstybinėje tarnyboje (Lietuvoje į šią sąvoką patenka ir savivaldybių politikai), pareiga – elgtis nesavanaudiškai, atsižvelgti į visuomenės interesus, jeigu reikia – tinkamai apginti viešąjį interesą. Vis dėlto žmonės yra skirtingi, skirtingas ir jų supratimas apie tarnybines pareigas. Išsilavinimas, vidinė kultūra diktuoja ir skirtingus etikos principus.

SEK veikia savireguliacijos principu. Tai reiškia, kad didžiąją dalį konfliktinių situacijų galima išspręsti vietoje, pačioje konflikto užuomazgoje, pažįstant svarstomus žmones ir greičiausiai randant teisingą sprendimą. Kaip geras pavyzdys paminėtina Marijampolės SEK, nagrinėjusi savivaldybės tarybos narių lankomumo problemas ir teikusi atitinkamas rekomendacijas, analizavusi savivaldybės politikų išlaidas ir sudariusi jų struktūrinį palyginimą, teikusi konkreitiems politikams rekomendacijas dėl privačių interesų deklaracijų papildymo, nurodžiusi konkrečius duomenis ir aplinkybes, galinčius sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Vilniaus, Kauno ir Alytaus miestų, Klaipėdos, Biržų, Druskininkų, Joniškio, Jurbarko rajonų SEK daugeliu atvejų priima konkrečius, teisiškai profesionaliai įformintus sprendimus.

Vietos savivaldos įstatymo 16 str. reglamentuoja, kad SEK gali būti sudaromos savivaldybės tarybos sprendimu jos kadencijos laikotarpiui, t. y. ketveriems metams. SEK nariais skiriami savivaldybės tarybos nariai, savivaldybių administracijoje dirbantys valstybės tarnautojai ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių išrinkti atstovai – seniūnaičiai. Vietos savivaldos įstatymas numato, kad kiekvienos savivaldybės etikos komisijoje turi būti ne mažiau kaip trečdalis vietos bendruomenės atstovų. Tokiu būdu savivaldybės gyventojai gali geriau kontroliuoti savivaldybių tarybų narių veiklą ir jų elgesio atitiktį tarnybines etikos nuostatomis. Gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovai tarsi iš šalies, rinkėjų požiūriu vertina vietos politikų veiklą ir jų sprendimų motyvus.

Po paskutiniųjų 2011 m. vasario 27 d. įvykių Lietuvos savivaldy-

bių tarybų rinkimų naujos SEK buvo sudarytos 58 Lietuvos savivaldybėse. Dviejų savivaldybių tarybos SEK sudarė 2012 m. 49 iš 60 savivaldybių tarybų į SEK sudėtį įtraukė ne mažiau kaip trečdalis vietos bendruomenių atstovų. Vienos savivaldybės etikos komisijoje tokių atstovų yra netgi daugiau nei savivaldybės tarybos narių. Vis dėlto devyniose SEK vietos bendruomenių atstovai sudaro mažiau negu trečdali komisijos narių, o vienoje – Klaipėdos miesto SEK – vietos bendruomenių atstovų visai nebuvo.

Nepaisant tam tikrų nesklaidumų, galima teigti, kad SEK formavimo reikalai savivaldybėse gerėja. Pavyzdžiui, 2010 m. Vietos savivaldos įstatymo reikalavimą dėl vietos bendruomenių atstovų skaičiaus atitiko tik šiek tiek daugiau negu pusė, t. y. 34 SEK, o keturiose savivaldybių komisijose minėtų bendruomenių atstovų nebuvo visiškai.

Pastaruoju metu girdima vis daugiau pasiūlymų, kad vietos bendruomenės atstovų – žinomų ir gerbiamų visuomenėje asmenų, teisi-ninkų, pedagogų, medikų, žurnalistų – savivaldybių etikos komisijose turėtų būti gerokai daugiau negu vietos politikų. Siūlomas santykis 50:50 proc. ar netgi daugiau vietos bendruomenių atstovų naudai.

Dirbančio valstybinėje tarnyboje asmens elgesio patikrinimą Lietuvos savivaldybių vadovai ar SEK privalo atlikti savo iniciatyva, gavę pagrįstą informaciją apie galimai netinkamą vietos politiką (darbuotojo) elgesį arba pavedus Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai (VTEK).

Kai SEK patikrinimus atlieka Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos pavedimu, apie išvadas informuoja šią komisiją. Pastaroji SEK verdiktą vertina kolegialiai ir priima vieną iš sprendimų: pritarti išvadai; pavesti tyrimą atlikti pakartotinai; atlikti naują savarankišką tyrimą.

2012 m. VTEK pavedė savivaldybių etikos komisijoms atlikti 21 tyrimą. Septynis šių komisijų tyrimus vertino kaip netinkamus, todėl pavedė tyrimą atlikti pakartotinai arba pati pradėjo savarankišką tyrimą. Tokių sprendimų pagrindas – valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens elgesio vertinimo akivaizdi neatitiktis įstatymo nuostatomis, nepakankamai atskleistos faktinės aplinkybės ir pan.

2008 m. VTEK priėmė rezoliuciją dėl savivaldybių etikos komisijų sprendimų, kurioje nurodė, kad šių komisijų sprendimai turi būti priimami ir įforminami laikantis bendrųjų tokiems dokumentams privalomų teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimų, išsamiai nurodant visas reikšmingas faktines aplinkybes ir motyvus, argumentus ir teises nuostatas, kuriomis vadovautasi priimant atitinkamą sprendimą. Atsižvelgdama į tai, VTEK rekomendavo savivaldybių etikos komisijoms priimamus sprendimus dėstyti taip:

1) įžanginėje sprendimo dalyje nurodyti sprendimo priėmimo datą ir vietą, komisijos pavadinimą, posėdyje dalyvaujančius asmenis, komisijos sekretorių, asmens, kurio veikla tiriama, vardą, pavardę ir pareigas, tiriamus asmens veiksmus;

2) aprašomojoje-motyvuojamojoje dalyje nurodyti komisijos nustatytas faktines aplinkybes, asmens, kurio veikla tiriama, paaiškinimus, įrodymus, kuriais grindžiamos komisijos išvados, argumentus, dėl kurių atmetami tam tikri teiginiai, nuorodas į konkrečias teises normas, kurios buvo taikomos tiriant;

3) rezoliucinėje dalyje nurodyti komisijos išvadą dėl svarstomo asmens veiksmų ir teisės aktą, kuriuo vadovaujantis priimtas sprendimas.

Šias rekomendacijas dauguma SEK įtraukė į savivaldybių tarybų patvirtintus savo veiklos nuostatus.

2012 m. SEK vertino iš esmės tokį pat kaip ir ankstesniais metais, įstatymų nuostatas pažeidžiantį asmenų elgesį: naudojimąsi tarnybinių pareigomis asmeninei naudai gauti, naudojimąsi valstybės nuosavybe ne tarnybos reikmėms, prievolės deklaruoti privačius interesus nevykdymą, veikimą esant interesų konfliktui, galimus nepotizmo ir protekcionizmo atvejus.

(Tęsinys kitame numeryje)

„DIDŽIUOJUOSI KĖDAINIŲ PAVELDU“

Rūta ŠVEDIENĖ

Kėdainių rajono
savivaldybės vyr. specialistė

Kultūros paveldo departamentas su miestų ir rajonų savivaldybėmis šį rugsėjį visoje Lietuvoje rengė Europos paveldo dienas. Rašau apie Kėdainius – Lietuvos miestą, išsiskiriantį protestantizmo įtakoje (XVI–XVII a.) susiformavusiu senamiesčiu su viena iš trijų Lietuvoje išlikusių rotušių. Tai europietiškas periferijos miestas, sklindinas Radvilų dvasios. Tėvo Stanislovo puoselėta Paberžė su unikaliomis liturginių rūbų bei reikmenų ir žibintų kolekcijomis, Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo gimtieji Šeteniai su kultūros centru ir rašytojui skirta ekspozicija yra neatsiejama Kėdainių krašto dalis. Kėdainiai – taip pat ir jaunimo, šiais metais užsimojusio surengti džiaz festivalį, miestas.

SVARUS ISTORINIŲ ASMENYBIŲ INDĖLIS

Europinio miesto bruožai Kėdainiuose išryškėjo XVI a. pabaigoje, kai miestas buvo didikų Kiškų nuosavybė, tačiau didžiausią ūkinį ir kultūrinį pakilimą Kėdainiai išgyveno XVII a., valdant Kristupui Radvilai, jo sūnui Jonušui ir pastarojo pusbroliui Boguslovui. Kristupas Radvila, siekdamas pakelti miesto ūkinį gyvenimą, pakvietė į Kėdainius vokiečius ir škotus, leido apsigyventi žydams. Iki XVII a. vidurio miestas pasiekė didžiausią klestėjimą ir tapo vienu iš pagrindinių ūkinių, konfesinių ir kultūrinių kunigaikščių Radvilų valdų centrų. Jame veikė uostas, 6 turgavietės, 10 amatininkų cechų, gimnazija, spaustuvė, vaistinė, kelios ligoninės.

Daugiakultūriškumas ir protestantizmas – ryškiausi Kėdainių bruožai, išskiriantys juos iš kitų Lietuvos miestų. Kėdainių istorikai vienbalsiai sako, kad daugiakultūriškumas yra Kėdainių paveldo pagrindas, vardija pavardes įvairių tautybių žmonių, turėjusių didelę įtaką Kėdainių kultūriniam gyvenimui. Mikalojus Daukša, Vilniaus Gaonas Elijahu, Piotras Stolypinas, Česlovas Milošas, Juozas Urbšys, Jurgis Lebedys, Tėvas Stanislovas, Teklė Bružaitė ir daug kitų garbių žmonių, tarp jų krašto garbės pilietis, gydytojas, poetas, kino kūrėjas Vitolis Laumakys – „Mėgėjo“ kino studijos vienas iš iniciatorių ir kūrėjų. Studija, įkurta prieš 50 metų, ir dabar dar gyva. „Mėgėjo“ trijulė – Vitolis Laumakys, Adolfas Morėnas, Algirdas Raila – užfiksavo tokius vaizdus, kurie vertinami kaip unikalūs paveldas ir jau pristatyti įtraukti į UNESCO Lietuvos nacionalinio paveldo sąrašą.

ŠIUOLAIKIŠKAS IR DINAMIŠKAS KĖDAINIŲ KRAŠTO MUZIEJUS

Kėdainių krašto muziejaus, turinčio kelis skyrius, vykdomi įvairūs tarptautiniai projektai ir edukaciniai užsiėmimai išryškina miestiečių kultūros ir gyvenimosios bruožus, tautinių bendrijų ir religinių konfesijų ypatumus, jų indėlį į miesto plėtrą. Muziejaus padaliniai yra įsikūrę architektūrinę ir istorinę vertę turinčiuose pastatuose: vienoje seniausių ir didžiausių buvusioje evangelikų reformatų bažnyčioje, kur įkurtas kunigaikščių Radvilų mauzoliejus. Daugiakultūris centras veikia buvusioje žydų sinagogoje, Krašto muziejus – buvusio karmelitų vienuolyno pastatuose, kurio ekspozicijas puošia ragų baldai iš grafų Zabelių valdyto A. Stasiulevičiaus Kėdainiams dovanotų darbų paroda.

Baigiamas atkurti škotų Arnetų namas. Muziejaus skyrius – 1863 m. sukilimo muziejus – su naujai įrengtomis ekspozicijomis neseniai atnaujintame barono S. Šilingo dvare, šiemet minint sukilimo 150-ąsias metines, ypač gausiai lankomas. Muziejaus ir Daugiakultūrio centro vykdomi žydų paveldo ir holokausto aukų atminimo įamžinimo darbai sulaukia palankaus vertinimo ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Ši kėdainiečių veikla pristatoma kaip sėkmingas pavyzdys. Darbas su jaunimu, glaudūs ryšiai su Kėdainių krašto mokyklomis – tai dar viena stiprioji muziejaus darbo pusė. Istorinių viktorinų, edukacinių užsiėmimų, susitikimų, paskaitų ir projektų vykdymas kartu su mokiniais muziejų daro šiuolaikišką ir dinamišką.

NAUDOJAMOS UNIKALUS SENAMIESČIO ERDVĖS

Kėdainiečiai sėkmingai išnaudoja senamiesčio erdvę įvairiems renginiams: senųjų amatų mugėms, edukaciniams užsiėmimams, parodoms atvirose erdvėse. Praeivių dėmesį traukia jau antri metai Didžiojoje gatvėje eksponuojama fotografijų paroda „Didžioji gatvė prieš 40 metų ir dabar“, žavimasi režisieriaus ir menininko Felikso Paulausko sukurtomis meninėmis instaliacijomis ant langų, jo sukurtais darbais holokausto aukoms ir Česlovui Milošui atminti Nevėžio krantinėje.

Pastaraisiais metais įvairiems kultūros renginiams yra išnaudojamos rotušės, pernai atnaujintos M. Daukšos bibliotekos, XVII a. čia gyvenusio škoto Jakobo Grėjaus namo ir kiti kiemeliai. Miestiečių pakiliai nuteikia gatvės muzikos diena, kaskart atsinaujinanti miesto gimtadienio, kitos šventės.

DIDĖJA PROFESIONALUS MENO POREIKIS

Mieste didėja profesionalaus meno poreikis: kamerinės, akademinės ir džiaz muzikos vakarai Daugiakultūriame centre ir Kėdainių muzikos mokykloje jau turi nuolatinį klausytojų ratą, o Kultūros centro salėje vos telpa norintieji pažūrėti profesionalių teatrų spektaklių. Privačiame J. Monkutės-Marks muziejuje-galerijoje atidaromos parodos yra tarptautinio lygio, kur sulaukiama žinomų menininkų darbų iš viso pasaulio. Puikių parodų surengia Kėdainių dailės mokykla, kultūros centras, M. Daukšos viešoji biblioteka, 1863 m. sukilimo muziejus Paberžėje ir netgi Kėdainių krematoriumas (Nomedos Marčėnaitės urnos ir kt.). Neseniai atidaryta jauki, nedidelė Kėdainių arena, pastatyta už AB „Lifosa“ lėšas, atvers dar platesnes kultūrinės galimybes. Kėdainiuose erdvės ir veiklos gali rasti įvairių kultūrinių poreikių žmonės. Svarbu akcentuoti, ryškinti, gryninti ne vienadienius dalykus, o tai, kas atspindi mūsų tapatybę, turi gilesnį dvasinį, intelektualinį pagrindą.

Aplankykite, nepasigailėsite!

